

Evig genkomst

Af Eugenio Barba

Blandt teatrets muligheder og privilegier findes dets evne til at gengive historiens gennembrud og kulturens modstridende spændinger med beskedne midler. Shakespeare har beskrevet, hvordan det ydmyge »wooden O«, denne hanekampsarena, kunne mane selv for længst døde konger frem.

Dette gælder ikke kun for rummet, men også for tiden. I teatret kan tiden komprimeres eller udvides (som en harmonika, siger Claudel) eller bindes i knuder som melodilinier i kontrapunktisk harmoni. Ikke alene kan tiden skride kronologisk frem, flydende fra fortiden ind i fremtiden, men den kan også bevæge sig i en cirkel, hvor slutningen er begyndelsen, og hvor handlingerne bliver gentaget om og om igen. Den cirkulære tid er mytens tid, det numinøse, det hellige eller, slet og ret, genfortællingens tid. »Conte rédire – qui s'écrit aussi contredire«¹, som Lévi-Strauss så koncist formulerede det.

Teatret kræver enkle udtryksformer og må bevare begge ben på jorden. Hvordan forklarer du et barn idéen om mytisk tid og evig genkomst? Eller snarere: Hvordan forklarer vi det for det barn, som – hvis vi er heldige – fortsætter med at leve i vore sind?

Lad os forestille os historiens flod og se et optog af mennesker, der vandrer i en bestemt retning. De kan ikke vende om. Det er et aristokratisk bryllupsoptog. En ny familie bliver skabt, alle tænker på fremtiden og festligholder nutidens kortvarige glæde. Snart vil optoget møde livets genvordigheder og opløses. Det har intet andet valg end at gå videre, så foreløbig nyder det sin glæde.

Men lad os forestille os, at vi allerede ved, hvordan dette ægteskab ender, for det er en del af en fortælling, som er blevet fortalt gennem århundreder. Det er en historie om forbrydelse, svedet af solen, brændemærket af udstødelse, lidenskab og barnemord. Denne tragiske fortælling kan ikke ændres; den gentager og bekræfter sig selv. Den stiger op, falder og stiger op på ny. Den tilhører denne anden form for tid, der ikke indordner tingene i en kronologisk rækkefølge. Fortællingen vil altid være til stede i sin helhed. Vi kan iagttage den fra forskellige vinkler; vi kan se begyndelsen i slutningen og slutningen i begyndelsen.

Imellem disse to poler – den lineære tid og den evige genkomsts tid – udfolder *Medeas Bryllup* sig. Det udformer sig som en vandrende forestilling, der skrider fremad, standser op og bevæger sig i ring, idet den præsenterer variationer over det samme hændelsesforløb. Det, der skete og det, der vil ske, uforanderligt og modsigelsesfuldt.

En båd fyldt med fremmede ankommer til havnen. Medea og hendes følge – folket af aske og guld – går i land i Europa, hvor Jason, grækeren, venter sin kommende asiatiske brud sammen med sin familie og sine venner. De fremmede tager deres båd med dens sorte og gyldne sejl på skuldrene, og sammen med Jasons følge bærer de den i et optog gennem byens gader. Musikken og sangene tager til. Bryllupsoptoget gør holdt for at udføre festlige scener, som afbrydes ved, at en gruppe borgere strømmer til for at byde Medea, deres nye dronning, velkommen med udtryk fra deres egen lokale tradition. Samtidig, midt i disse festligheder,

udspiller mytens afgørende episoder sig: Jasons erobring af det gyldne skind, hans utroskab og Medeas hævn på sin rivalinde og drab på sine egne to sønner.

Fra det øjeblik båden lægger til kaj, forgrener forestillingen sig i forskellige retninger for at møde den kultur, der findes i foreningerne og institutionerne i den by, som den rejser igennem; den møder borgere, som har været integreret i lang tid og andre, som først er ankommet for nylig, og som møder op med en anderledes historie og definerer sig selv som etniske minoriteter.

Forestillingens grundtanke er at sammenflette forskellige myter og kulturudtryk fra Europa og andetsteds som en slags interkulturel vision af *Theatrum Mundi* (verdensteater). Dette ægteskab fremstiller en accept af ekstrem forskellighed, men det er en accept, der er gennemtrængt af tragediens tegn. Bryllupsbegivenheden – den intime og yderliggående accept af forskelligheden – er tråden, der sammenvæver de forskellige episoder, de åbenlyse digressioner og de skurrende henvisninger til mytens smertelige stof.

Vore store og små byer bliver i stigende grad multietniske i deres sammensætning af skjulte kulturer, som skaber forskelligartede byer indenfor samme by, med lokalsamfund, som vokser i størrelse dag for dag, og hvis vaner og skikke fortaber sig i storbyens liv. *Medeas Bryllup* har som sit mål at forvandle de spændinger, som skabes af sameksistens og sociale relationer, til en fejring og gøre storbyens fragmenterede virkelighed til en teaterenhed.

Medeas Bryllup er en synlig forestilling, der involverer mange mennesker. Den skabes af Odin Teatrets faste stab, 35 balinesiske dansere og musikere fra Gambuh Desa Batuan ensemble med dets 32 musikere og dansere, Augusto Omolú og Cleber da Paixão, henholdsvis danser og musiker fra den brasilianske Candomblé-tradition, samt en gruppe på 33 skuespillere af forskellige nationaliteter, som er blevet integreret i forestillingen. Lokale grupper og kunstnere deltager ved at vise deres egne kulturelle udtryksformer.

Mødet mellem og sammensætningen af tilsyneladende kontrasterende kulturelle elementer, som smeltes sammen til en enhed, har længe været central i Odin Teatrets kunstneriske og politiske arbejde. Den er også den drivende kraft bag denne vandrende forestilling, som i flere timer drager igennem byens kvarterer. På denne måde giver teatret muligheden for en umiddelbar kulturel konfrontation og en fredelig udveksling mellem fjerne sociale virkeligheder. Teatret skaber en metafor for tolerance uden at miste bevidstheden om den kendsgerning, at over enhver ny bølge af indvandrere falder udstødelsens skygge og skyggen af historiens vold.

Noter

- 1 Ifølge et fransk ordspil: »At genfortælle en historie« kan også skrives »at mod-sige«.